

6. Бліхар В. С. Морально-нормативні засади формування працівників ОВС: філософсько-правовий аспект. *Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності*. 2008. Вип. 21. С. 191–196.

7. Капець О. О. Роль служби супроводу як складової частини соціального захисту військовослужбовців та членів їх сімей. *Україна сьогодні і завтра: правові трансформації на шляху до ЄС* : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної студентсько-аспірантської наукової конференції (м. Львів, 12 грудня 2025 р.) / Львівський національний університет імені Івана Франка. Юридичний факультет. Львів. 2025. С. 125.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-674-4-63>

**LEGAL REGIME FOR PROTECTING THE STATE BORDER
OF UKRAINE: TRANSITION FROM A LAW ENFORCEMENT
TO A DEFENSE MODEL**

**ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ
УКРАЇНИ: ПЕРЕХІД ВІД ПРАВООХОРОННОЇ
ДО ОБОРОННОЇ МОДЕЛІ**

Romanenko I. V.

*Candidate of Law,
Associate Professor, Department
of General Legal Disciplines
National Academy at the Security
Service of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Романенко І. В.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри загальноправових
дисциплін
Національна академія
Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

Tronts V. M.

*Senior Lecturer, Department of General
Legal Disciplines
National Academy at the Security
Service of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Тронц В. М.

*старший викладач кафедри
загальноправових дисциплін
Національна академія
Служби безпеки України
м. Київ, Україна*

Державний кордон України на сучасному етапі державотворення перестав бути простою лінією територіального розмежування, перетворившись на епіцентр боротьби за національний суверенітет та територіальну цілісність. В умовах повномасштабної збройної агресії

рф, парадигма охорони та захисту кордону зазнала фундаментальних змін, що вимагають детального наукового осмислення та практичного аналізу. Традиційні правоохоронні моделі, які домінували в мирний час, виявилися недостатньо адаптованими до умов ведення інтенсивних бойових дій та системного застосування ворогом гібридних загроз.

Трансформація правового поля України характеризується уніфікацією адміністративно-правових та військово-стратегічних норм, що створює унікальний юридичний конструкт «воєнного прикордонного права».

Відповідно до базових положень Закону України «Про державний кордон України» [1], кордон визначається як лінія і вертикальна поверхня, що проходить по цій лінії, які визначають межі території України – її суходолу, вод, надр та повітряного простору. Проте, в умовах збройного конфлікту теоретичне розуміння кордону зміщується від статичного адміністративного елемента до динамічного об'єкта оборони. Наукова література останніх років наголошує на тому, що державний кордон є не просто межею, а критично важливим елементом національної безпеки, що забезпечується узгодженою діяльністю всіх складових Сил оборони.

Зміна концепції «недоторканності» кордону є одним із найбільш вагомих теоретичних зрушень. У мирний час недоторканність розглядається як юридична категорія, що забороняє будь-яке несанкціоноване перетинання межі. У воєнний час цей принцип трансформується у пряме бойове завдання щодо фізичного недопущення прориву ворожих військ та техніки. Демаркація кордону на загрозованих ділянках фактично замінюється фортифікаційним облаштуванням та мінно-вибуховими загородженнями, що де-факто змінює візуальне та функціональне сприйняття межі держави.

Ключовим етапом зміни парадигми регулювання кордону стали зміни до Закону України «Про державний кордон України», внесені у 2023 році, зокрема Законом № 2952-IX [2]. Законодавець легалізував термін «прикриття державного кордону», який у військовому розумінні означає сукупність заходів, спрямованих на відбиття вторгнення, забезпечення розгортання основних сил та протидію диверсійно-розвідувальним групам. Це поняття виходить за межі класичного «прикордонного контролю» та інтегрує прикордонні підрозділи в загальну систему тактичних та стратегічних операцій.

Трансформація системи охорони державного кордону в умовах збройної агресії характеризується чітким юридичним закріпленням пріоритету військового компонента над адміністративним, що дозволяє гнучко адаптувати систему управління підрозділами до оперативної обстановки. Зокрема, у районах ведення активних воєнних дій стра-

тегічне та тактичне керівництво заходами охорони і захисту межі переходить від органів Державної прикордонної служби України (ДПСУ) до відповідних органів військового управління Збройних Сил України (ЗСУ). Таке зміщення акцентів у суб'єктному складі адміністративно-правових відносин забезпечує єдність командування та інтеграцію прикордонної складової в загальний контур оборони країни, що є критичним фактором успіху в умовах сучасної війни.

Паралельно з операційною трансформацією відбулася суттєва модернізація режиму державного кордону на законодавчому рівні. Завдяки нормам Закону № 2952-IX було впроваджено безпрецедентні зміни у сфері землекористування вздовж лінії кордону з країною-агресором та її союзниками. Ключовою новацією стало розширення ширини прикордонної смуги до 2 кілометрів та надання цих земель ДПСУ у постійне користування для розбудови ешелонованої системи фортифікаційних споруд. Це фактично змінює правову природу прикордонної зони, перетворюючи її з території переважно адміністративного та митного контролю на повноцінний оборонний рубіж, забезпечений належним інженерно-технічним облаштуванням. Важливим аспектом є спрощення процедури виведення таких земель із природно-заповідного фонду. Це демонструє вимушений, але раціональний відхід від певних екологічних стандартів на користь фізичного виживання держави.

Одним із найскладніших аспектів публічного управління в умовах війни є дотримання балансу між безпековими заходами та правами громадян. Запровадження спеціального прикордонного режиму та дозвільної системи об'єктивно обмежує права на свободу пересування та вибір місця проживання. Однак, згідно з практикою Європейського суду з прав людини та нормами Конституції України, такі обмеження можуть бути легітимними в інтересах національної безпеки за умови їх пропорційності та законності [3].

Дослідження трансформації правового режиму охорони державного кордону в умовах збройної агресії дозволяє говорити про зміни парадигми: державний кордон перестав бути суто адміністративною межею, трансформувавшись у динамічний об'єкт оборони. Модель «прикриття державного кордону» юридично закріпила перехід від правоохоронних методів до бойових завдань із відбиття вторгнення. У районах бойових дій стратегічне управління перейшло від ДПСУ до органів військового управління ЗСУ. Це забезпечує єдність командування та інтеграцію прикордонних підрозділів у загальний контур оборони країни. Завдяки Закону № 2952-IX розширено прикордонну смугу до 2 км на відповідних ділянках кордону та спрощено процедури землекористування для фортифікаційного

облаштування. Це фактично перетворило прикордонну зону на ешелонований оборонний рубіж.

При цьому, запровадження спеціального прикордонного режиму та обмеження свободи пересування є пропорційним заходом національної безпеки, що відповідає практиці ЄСПЛ та нормам Конституції України.

Перехід до оборонної моделі є критичним етапом адаптації системи публічного управління до вимог воєнного часу.

Література:

1. Про державний кордон України : Закон України від 04.11.1991 № 1777-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12>.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту державного кордону України : Закон України від 24.02.2023 № 2952-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2952-20>.

3. Посібник зі статті 2 Протоколу № 4 до Конвенції – Свобода пересування [Електронний ресурс] / Європейський суд з прав людини. 2021. 24 с. Режим доступу: URL: https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/guide_art_2_protocol_4_ukr (дата звернення: 26.02.2026).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-674-4-64>

STATE ENERGY POLICY AS A COMPONENT OF ENSURING UKRAINE'S ENERGY SECURITY: AN INTERNATIONAL PERSPECTIVE

ЕНЕРГЕТИЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТ

Saliuk-Kravchenko O. O.

*PhD in economics,
Associate Professor at the Department of
Public Administration
Interregional Academy of Personnel
Management
Kyiv, Ukraine*

Салюк-Кравченко О. О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри публічного
адміністрування
Міжрегіональна академія управління
персоналом
м. Київ, Україна*

У відповідному вивчені реалізовано дослідження сфери функціонування міжнародної енергетичної політики держави, як елемента забезпечення енергетичної безпеки України у період воєнного часу